

רשימת כלי הערכה ואבחון בריפוי בעיסוק מומלצים למרפא בעיסוק במערכת החינוך העובד עם תלמידים בגיל הרך ובבית ספר יסודי

לפניכם רשימה המפרטת כלי הערכה ואבחון המומלצים לשימוש במערכת החינוך לצורך הערכת השתתפות התלמיד בעיסוקים השונים ולהערכת מרכיבי תפקוד ומיומנויות. הרשימה נבנתה בשיתוף מומחיות תחום ריפוי בעיסוק במפגשים במחוזות ובקורסים של מומחיות תחום.

הערות לרשימה

- 1) הרשימה מייצגת כלי הערכה ואבחון המתאימים לתלמידים עם אבחנות שונות שעמם מרפאים בעיסוק עובדים במערכת החינוך בגיל הרך ובבתי ספר יסודי.
- 2) ברשימה כלים המתאימים לשימוש במערכת החינוך לצורך הערכת מידת השתתפות התלמיד בעיסוקים השונים וכן לצורך הערכת מרכיבי תפקוד ומיומנויות. היא אינה כוללת את כלל כלי הערכה ואבחון הקיימים בריפוי בעיסוק לצורך הערכה של ילדים ומתבגרים.
- 3) הרשימה כוללת שני חלקים, כל חלק מתואר בטבלה נפרדת המפרטת את תחום הערכה, שם הכלי ושמות מפתחיו, טווח הגילאים של השימוש בכלי הערכה, מידע שניתן לאסוף באמצעותו ודרכים להשגתו. החלקים:

- חלק ראשון (טבלה מס' 1) מפרט כלים להערכת השתתפות בחלוקה להערכת השתתפות כללית ולהערכת השתתפות בעיסוקים השונים.
- חלק שני (טבלה מס' 2) מפרט הערכת מיומנויות ומרכיבי תפקוד.

4) רשימה זו תתעדכן כל שנה בהתאם לחידושים בנושא.

המלצה כי מרפאים בעיסוק בכל מוסד חינוכי יעיינו ברשימה זו, יעזרו בחשיבה קלינית מקצועית ויגדירו את הכלים המתאימים לשימוש עבורם, בסיוע מנהל המוסד החינוכי יערכו להשגתם וישתתפו בתהליך הכשרה והדרכה לקראת שימוש בהם. השימוש בכלי הערכה ואבחון חיוני להכרות עם התלמיד, להגדרת מטרות התערבות ולמידת תוצאותיה.

לשימושכם

ד"ר יונת יבזורי ומרב גליס, מדריכות ארציות לריפוי בעיסוק

משרד החינוך המינהל הפדגוגי אגף א' חינוך מיוחד

טבלה מס' 1: כלי אבחון והערכה בריפוי בעיסוק המומלצים למרפאים בעיסוק במערכת החינוך להערכת השתתפות

תחום הערכה	שם הכלי ושמות מפתחיו	אוכלוסיית יעד	מידע שניתן לאסוף באמצעות הכלי	כיצד להשיג
השתתפות רב תחומי	PICO – The Participation in Childhood Occupation (2009) שאלון השתתפות הילד בעיסוקי היומיום. בר שליטא, לנגר, יוכמן, מזור-קרטני ופרוש	שאלונים לגילאי 4-6 ולגילאי 6-10. שאלונים מותאמים גם לילדים עם אבחנות על רצף ASD ותסמונת דאון.	שאלון להורה הנותן מידע על השתתפות התלמיד בתפקודי היומיום, בסביבה החינוכית ובסביבה הביתית.	דיסק שאלוני השתתפות בעמותה לרפ"ב או במייל לדר' תמי בר שליטא tbshalita@post.tau.ac.il
	CPQ- Child Participation –Questionnaire (2009) שאלון השתתפות לילדי גן ובית ספר יסודי PSQ- Performance Skills Questionnaire שאלון מיומנויות ביצוע ERQ- Environmental Restrictions Questionnaire שאלון גורמים סביבתיים. רוזנברג, ירוס וברט	שאלונים נפרדים להורים לילדי גן, לילדי ביס יסודי ולמתבגרים	שאלון להורה העוסק בהשתתפות הילד בסביבת הבית, המסגרת החינוכית והקהילה שאלון למתבגר לדיווח עצמי	דיסק שאלוני השתתפות בעמותה לרפ"ב או במייל לדר' לימור רוזנברג limorros@post.tau.ac.il
	SPO – Structured Preschool Observation (2011) גולוס, יוכמן ווינטראוב	ילדים בגני טרום חובה וחובה גילאי 4-6	תצפית למרפאה בעיסוק ו/או גנת המכירה את הילד למטרת הערכת השתתפות ותפקוד בגן בעיסוקים שונים. דורש הכשרה מקדימה	בית הספר לריפוי בעיסוק של הדסה, אונ' העברית ירושלים. העברת התצפית מחייבת הכשרה מתאימה, לא ניתן לרכוש ללא הכשרה.
	תצפית אקולוגית בסביבות הגן (2015) מומחיות תחום ריפוי בעיסוק מחוז צפון	ילדים בגני חינוך מיוחד גילאי 3-7	תצפית למרפא בעיסוק להערכת השתתפות של הילד ב 8 סביבות בגן. בהכנה תצפית רב מקצועית המבוססת על תצפית זו.	אתר האגף לחינוך מיוחד, תיק מטפל בריפוי בעיסוק או באמצעות מומחיות תחום ריפוי בעיסוק במתיא"ות

משרד החינוך המינהל הפדגוגי אגף א' חינוך מיוחד

תחום הערכה	שם הכלי ושמות מפתחיו	אוכלוסיית יעד	מידע שניתן לאסוף באמצעות הכלי	כיצד להשיג
השתתפות רב תחומי	PEGS- Perceived Efficacy and Goal Setting System Missiuna, Pollack and Law תרגום לעברית ומחקר: מילר- הלל בהנחיית יוסמן ורוזנבלום, אונ' חיפה	גיל 6-12 שנים.	כרטיסי תמונות לדיווח עצמי של הילד, ושאלונים להורה ולמורה. מסייע לקביעת מטרות טיפול.	חברה המתמחה בשיווק כלי הערכה ואבחונים התפתחותיים
	SFA – School Function Assessment (1998), Coster, Deeney, Haltiwanger & Haley	גיל הגן עד כיתה ו'	מעריך השתתפות בתחומים כגון טיפול עצמי, מעברים, השתתפות חברתית. משתף בהערכה אנשי צוות רב מקצועי, ומתייחס לסוגי התאמות הנדרשות לתלמיד.	ברשת מחנות CAOT
	COPM- Canadian Occupational Performance Measure (1997)* Law, Baptiste, Carswell, McCall, Polatajko & Pollock.	מועבר מגיל 7 מתחת לגיל 7 מועבר להורים.	ראיון חצי מובנה המועבר להורים ולתלמיד, לשם הערכת הביצוע העיסוקי בתחומי טיפול עצמי, יצרנות ופנאי והגדרת מטרות התערבות.	ברשת מחנות CAOT
	COSA- The Child Occupational Self-Assessment (2004)* J. Keller, A. Kalkes, S. Basu, J. Federico and G. Kielhofner תרגום לעברית - בית הספר לריפוי בעיסוק של הדסה והאוניברסיטה העברית, ירושלים	גילאי 8-13 (ניתן גם לפני, ואחרי, לשיקול דעת המרפאה בעיסוק)	ראיון חצי מובנה – עוסק בהשתתפות הילד בתחומי העיסוק – כישורים חברתיים, ADL, IADL, תקשורת. הכלי אינו מתאים לילדים בעלי קשיים קוגניטיביים וקשיי קשב חמורים.	בית הספר לריפוי בעיסוק של הדסה, האוניברסיטה העברית, ירושלים

משרד החינוך המינהל הפדגוגי אגף א' חינוך מיוחד

תחום הערכה	שם הכלי ושמות מפתחיו	אוכלוסיית יעד	מידע שניתן לאסוף באמצעות הכלי	כיצד להשיג
איכות חיים	QoSL – Quality of Life in School (2013)* שאלון איכות חיים בבית ספר בר חיים ארז ווינטראוב גרסה בעברית ובערבית	תלמידים בחינוך הרגיל ובחינוך המיוחד, מכיתה ג' ועד גיל 18	תפיסת התלמיד לגבי מדדי איכות חיים בבית הספר	מפתחות הכלי מייל ד"ר אסנת בר חיים ארז aaerez@gmail.com
פנאי	CLASS – Children's Leisure Assessment Scale (2010)* רוזנבלום גרסה בעברית, בערבית ובאנגלית	ילדים ומתבגרים בגילאי ביה"ס יסודי, חטיבה ותיכון אינו מותאם לילדים עם מוגבלות קוגניטיבית שלא יוכלו לענות על השאלות	שאלון האוסף מידע על השתתפות בפעילויות פנאי	מפתחות הכלי פרופ' שרה רוזנבלום, המעבדה לחקר תפקוד אנשי מורכב והשתתפות, החוג לריפוי בעיסוק, אוניברסיטת חיפה לגישה לשאלונים מקוונים ניתן לפנות למייל chaphaifa@gmail.com המעבדה
משחק	LEAP- Lunchtime Enjoyment Activity and Play Questionnaire	לגילאי בית ספר יסודי	שאלון דיווח עצמי לילד על העדפות בזמן הפסקה.	לפנות לשירה שושני במיל- ronnysh@netvision.net.il
	Revised Knox Preschool Play Scale (1997), Knox עריכה ותרגום לעברית ע"י אמיר- אסף (2015)	מלידה עד 6 שנים	כלי הערכה המבוסס על תצפיות ומיועד לתת תיאור התפתחותי של התנהגות משחק טיפוסית מלידה עד גיל 6.	עמותה לילדים בסיכון
טיפול עצמי	PEDI – Pediatric Evaluation of Disability Inventory (1992)	תלמידים עם איחור ועיכוב בתפקודי טיפול עצמי עד גיל 8. ברמות תפקוד נמוכות מתאים גם לגילאים מבוגרים יותר.	תצפית על תפקודי התלמיד במיומנויות ADL/IADL השאלון בשפה אנגלית בלבד	חברה המתמחה בשיווק כלי הערכה ואבחונים התפתחותיים

משרד החינוך המינהל הפדגוגי אגף א' חינוך מיוחד

טבלה מס' 2: מיפוי כלי אבחון והערכה בריפוי בעיסוק המומלצים למרפאים בעיסוק במערכת החינוך העובדים עם תלמידים בגיל הרך ובגילאי ביה"ס להערכת מרכיבי תפקוד ומיומנויות

תחום הערכה	שם הכלי	אוכלוסיית יעד	מידע שניתן לאסוף באמצעות הכלי	כיצד להשיג
התנהגות מסתגלת וטיפול עצמי	ABAS-2 - Adaptive Behavior Assessment System* - Second Edition-2, Oakland, Thomas Harrison.	שאלונים נפרדים לקבוצות גיל - 0-5, 5-16, 16-18, 18-21. שאלון לגנת, למורה, למתבגרים מגיל 16 לדיווח עצמי	בודק את כל מרכיבי התנהגות מסתגלת כולל פעילויות בחיי יום יום, כישורים אקדמיים ותפיסתיים, אינטראקציות חברתיות, כישורי תקשורת	חברה המתמחה בשיווק כלי הערכה ואבחונים התפתחותיים
	Vineland Adaptive Behavior Scales, Second Edition (Vineland™-II) (2016). Sara S. Sparrow, , Domenic V. Cicchetti, David A. Balla	אנשים עם קשיים בהתנהגות מסתגלת מגיל 0 – 90 שאלונים נפרדים להורים, למורים ומגיל 21 לאדם עצמו	בודק כישורי הסתגלות, חברות, מיומנויות תקשורת, מיומנויות מוטוריות, עצמאות בפעילות יומיומית	חברה המתמחה בשיווק כלי הערכה ואבחונים התפתחותיים
מיומנויות ביצוע מוטוריות גסות ועדינות והשתתפות בגן ובבית הספר	M-FUN- Miller Function & Participation Scales (2006) L. J. Miller	ילדים בגילאי 2.6 שנים עד 8 שנים	כלי סינון לאיתור קשיים במיומנויות ביצוע ובהשתתפות בגן ובכיתה, כולל משימות לתלמיד לבדיקת מיומנויות מוטוריות עדינות וגסות ושאלונים להורה ולגנת / מורה להערכת השתתפות.	חברה המתמחה בשיווק כלי הערכה ואבחונים התפתחותיים
תפקוד ויזו- מוטורי	The Beery Buktenica Developmental Test of Visual-Motor Integration (VMI) (2010)	3-18 שנים תלמידים עם חשד ללקות כתיבה, בתפיסה חזותית, תנועתית/מוטורית, קוגניטיבית, עם חשד לאיחור התפתחותי כללי.	הערכה ומדידה של מיומנויות ויזומוטוריות, מיומנויות מוטוריות ותנועה, מיומנויות תפיסיות	חברה המתמחה בשיווק כלי הערכה ואבחונים התפתחותיים

משרד החינוך המינהל הפדגוגי אגף א' חינוך מיוחד

תחום הערכה	שם הכלי	אוכלוסיית יעד	מידע שניתן לאסוף באמצעות הכלי	כיצד להשיג
תפקוד ויזו - מוטורי	DTPV-3 Developmental Test of Visual Perception (1993) Hammill, Pearson & Voress	ילדים עם חשד לליקויים בתפיסה חזותית, ליקויים מוטוריים, קשיים בדיבור והפרעות התנהגות וכן ילדים טיפוסיים בגילאי 4-10	8 תחומים - תאום עין – יד, העתקה, מיקום במרחב ויחסים במרחב, סגירות צורה וקביעות צורה ומהירות ויזו מוטורית.	חברה המתמחה בשיווק כלי הערכה ואבחונים התפתחותיים
	MVPT Motor – Free Visual Perception Test-4 (2003)* Ronald Colarusso and Donald Hammill	גילאי 4 עד 70	בודק 5 תחומי תפיסה חזותית	חברה המתמחה בשיווק כלי הערכה ואבחונים התפתחותיים
	GIFT- Gilboa Functional Test (2015) גלבוע	גילאי 3-6	מבחן סינון לאיחור התפתחותי במיומנויות מוטוריות עדינות ויכולות גרפו-מוטוריות	מפתחת הכלי – ד"ר יפית גלבוע yafitgilboa@yahoo.com
תפקודים ניהוליים	BRIEF – Behavior Rating Inventory of Executive Function (2000)* Gerard Gioia, Peter Isquith, Steven Guy	גילאי 5-18 שנים	הערכת התנהגויות הילד המושפעות מתפקודים ניהוליים, שאלונים שונים לגילאים השונים	חברה המתמחה בשיווק כלי הערכה ואבחונים התפתחותיים
	Do-Eat – Performance-based assessment tool for children (2009) גופר, רוזנבלום ויוסמן	ילדים עם חשד לקשיים בקשב וריכוז, DCD, בתפקוד חושי, לקויות למידה בגילאי 5-8	הערכת תפקודי IADL מיומנויות סנסומוטוריות, ומיומנויות ניהוליות של ילדים בסביבה הטבעית. * מחייב השתלמות לפני העברה	אוניברסיטת חיפה החוג לריפוי בעיסוק

משרד החינוך המינהל הפדגוגי אגף א' חינוך מיוחד

תחום הערכה	שם הכלי	אוכלוסיית יעד	מידע שניתן לאסוף באמצעות הכלי	כיצד להשיג
	Pic-Me - Pictorial Interview of Children's Metacognition and Executive Functions (2015) טראוב- בר אילן, אמסילי - יחבס, ברמי, דיל- ויצמן, דקל, חורי, כהן ומאיר	ראיון בתמונות לילדים מגיל 5-10 גרסה לבנים ובנות, מבוסס על דיווח עצמי ושאלון נילוה לגנת ולמורה	תפיסה עצמית של הילד על עוצמות וקשיים בתחום תפקודים ניהוליים	ביה"ס לריפוי בעיסוק של הדסה האוניברסיטה העברית, ירושלים
	שאלון "כישורי התארגנות של ילדי גן" (השי"ג) (2011) ליפשיץ וטובול מתורגם לערבית	גילאי ילדים גן חובה	שאלון לגנת ולהורה כולל ציונים להתארגנות כללי, להתארגנות על רקע מוטורי ולהתארגנות על רקע שפתי	מפתחת הכלי, ד"ר נירית ליפשיץ, הקריה האקדמית אונו, החוג לריפוי בעיסוק ר"ח צה"ל 104, קרית אונו.
	שאלון הערכת כשורי התארגנות של תלמיד/ה (2002) ליפשיץ ויוסמן	תלמידים בגילאי בית הספר היסודי יכול לשמש גם ככלי איתור המועבר לכיתה	שאלון למורה ולהורה לבדיקת כישורי התארגנות	מפתחת הכלי, ד"ר נירית ליפשיץ, הקריה האקדמית אונו, החוג לריפוי בעיסוק ר"ח צה"ל 104, קרית אונו.
מיומנויות מוטוריות	MABC-2- Movement Assessment Battery for Children-2 (2007)	ילדים עם חשד ללקות תנועתית /מוטורית. 6-13 שנים.	הערכה ומדידה של מיומנויות מוטוריות ותנועה גסה מסייע בקביעת התערבות טיפולית, הערכה של DCD	חברה המתמחה בשיווק כלי הערכה ואבחונים התפתחותיים
	Bruininks Oseretsky Test of Motor Proficiency (BOT-2, 2006)*	ילדים עם חשד ללקות תנועתית /מוטורית. גילאים 4.1 - 18	הערכה ומדידה של מיומנויות ויזו מוטוריות, מוטוריות ותנועה	חברה המתמחה בשיווק כלי הערכה ואבחונים התפתחותיים
	Peabody Developmental Motor Scale (2000) Folio & Fewell,	ילדים עם חשד ל DCD וקשיים מוטוריים התפתחותיים נוספים בגילאי 0-5 שנים	הערכה התפתחותית של מיומנויות מוטוריות	חברה המתמחה בשיווק כלי הערכה ואבחונים התפתחותיים

משרד החינוך המינהל הפדגוגי אגף א' חינוך מיוחד

תחום הערכה	שם הכלי	אוכלוסיית יעד	מידע שניתן לאסוף באמצעות הכלי	כיצד להשיג
	שאלון לאיתור ליקויים בקואורדינציה מוטורית תרגום ועריכה טראוב-בר אילן, ולדמן-לוי, ריכטמן ופרוש (2009) *DCDQ'07	גילאי 5-15	כלי סינון להפרעת קואורדינציה התפתחותית בקרב ילדים	ביה"ס לריפוי בעיסוק של הדסה האוניברסיטה העברית ירושלים
	MAP - Miller Assessment for Preschoolers (1982) L. J. Miller	ילדים בגילאי 2.9 – 5.8	כלי סינון לאיתור איחור התפתחותי, מעריך יכולות מטריות – סנסוריות, יכולת קואורדינטיבית ויכולת קוגניטיבית	חברה המתמחה בשיווק כלי הערכה ואבחונים התפתחותיים
עיבוד וויסות חושי	Sensory Profile - 2, (2013) Dunn, W.	שאלוני הורים ומורים בחלוקה לפי גילאים: תינוקות – 0-6 חודשים, פעוטות – 7 – 35 חודשים, ילדים 3.1 – 14.11 שנים, שאלון למורים לילדים בגיל בית הספר, שאלון מקוצר לצרכי איתור ומחקר (34 פריטים מתוך שאלון ילדים)	מידע על: ציונים כללים על מערכת חושית בתחומים שמיעתי, חזותי, מגע, תנועתי, מנח גוף בחלל, עיבוד תחושת בפה ציונים התנהגותיים, חברתי רגשי וקשבי ציונים בבית הספר על ערנות, תמיכות, זמינות, סבילות ציוני עיבוד חושי של המערכות ההשונות	חברה המתמחה בשיווק כלי הערכה ואבחונים התפתחותיים
	SPM - Sensory Processing Measure (2007) Parham, Ecker, Miller-Kuhaneck, Henry, & Glennon.	שאלונים נפרדים לגילאי 2-5 ו 5-12	שאלונים להורה ולמורה על השפעות תפקוד תחושת על התנהגות הילד בחיי יום יום	חברה המתמחה בשיווק כלי הערכה ואבחונים התפתחותיים
רציה	PVO - Pediatric Volitional Questionnaire (2002) שאלון רצייה לילדים Basu, Kafkes, Geist, Kielhofner	גילאי 2-7	הערכה של מרכיבי הרצייה. מספק תובנה לגבי מניעיו הפנימיים של הילד ומידע לגבי האופן שבו הסביבה מגבירה רצייה על ידי בחינה שיטתית של תגובות ופעולות הילד בסביבתו	ביה"ס לריפוי בעיסוק של הדסה האוניברסיטה העברית, ירושלים
כתיבה	א.א. כתב יד (1999) ארז ופרוש	גילאי ב'ג'.	אבחון סטנדרטי לזיהוי מרכיבים לקויים בכתיבה וניתוח איכותי שלהם.	ביה"ס לריפוי בעיסוק של הדסה האוניברסיטה העברית ירושלים

משרד החינוך המינהל הפדגוגי אגף א' חינוך מיוחד

תחום הערכה	שם הכלי	אוכלוסיית יעד	מידע שניתן לאסוף באמצעות הכלי	כיצד להשיג
	"כך אני כותב" (2012) גולדסטנד וגביר.	גילאי 7-12 שנים.	הערכה ומדידה של מיומנויות כתיבה בעיני התלמיד, והערכה ומדידה של תהליכי חשיבה.	מפתחות הכלי דבי גביר dgevir@gmail.com
	מבדק לאיתור קשיי כתיבה בכיתה א' (2010). מקובסקי ושוורץ	כיתות א'-ב'.	כלי סינון המועבר כיתתית ויחידנית. מאפשר למקד מטרות עבדה בתוך כיתה. מיועד לחינוך הרגיל.	מתי"א יחדיו
	שאלון איתור לקשיי כתיבה (1999) ליפשיץ ופרוש	כיתות א'-ו'	שאלון עם 16 היגדים וציון כולל, למילוי הורה ו/מורה	ביה"ס לריפוי בעיסוק של הדסה האוניברסיטה העברית, ירושלים
	אכתי"ב (2012) וינטראוב ואביחי	תלמידים בכיתות ד' – ו'	תפקודי כתיבה	בה"ס לריפוי בעיסוק של הדסה האוניברסיטה העברית, ירושלים מחייב השתלמות שבמסגרתה ניתן האבחון. לא ניתן לרכוש ללא ההשתלמות
כתיבה בשפה ערבית	אכתב"ע (2015) סלאמה-מטר, קאסם, בסל ווינטראוב,	תלמידים דוברי ערבית כיתות ב' – ד'	תפקודי כתיבה	בה"ס לריפוי בעיסוק של הדסה האוניברסיטה העברית, ירושלים מחייב השתלמות שבמסגרתה ניתן האבחון. לא ניתן לרכוש ללא ההשתלמות